

Rapport

Evaluatie Roadmap Preventie Afrikaanse Varkenspest

Lysias Advies | Soesterweg 310D | 3812BH Amersfoort
033 464 70 70 | info@lysiasadvies.nl | www.lysiasadvies.nl
IBAN: NL18 ABNA 0574 2170 53 | **KVK:** 30166304 | **BTW:** NL809282471B01

lysias

Opdrachtgever: Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Ons kenmerk: A23LNV-065
Samenstellers: Annemieke van der Zijden
Bibian Bevers
Datum: 9 februari 2023

Inhoud

Inleiding	3
1.1 Achtergrond	3
1.2 Werkwijze.....	3
1.3 Leeswijzer	4
2. Uitgevoerde acties	5
3. Bevindingen.....	10
3.1 Positieve ervaringen.....	10
3.2 Leerpunten	10
4. Toekomstige samenwerking	12
Bijlagen	15
Bijlage 1: Deelnemers oriënterende gesprekken	15
Bijlage 2: Deelnemers reflectiesessie	16
Bijlage 3: Literatuurlijst	17

Inleiding

1.1 Achtergrond

De Taskforce Preventie Afrikaanse varkenspest richt zich op het voorkomen van introductie van AVP in Nederland. Afrikaanse varkenspest is een besmettelijke virusziekte voor varkens die een serieuze bedreiging vormt voor varkenshouderijen en wildzwijnenpopulaties in Nederland. In aanvulling op eerder genomen maatregelen, heeft de Taskforce preventie AVP de roadmap 'Strategische aanpak preventie Afrikaanse varkenspest' opgesteld. In de roadmap zijn themagericht acties uitgewerkt gericht op de preventie van een besmetting met AVP in varkenshouderijen en in wilde zwijnenpopulaties. Het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV), de Productenorganisatie varkenshouderij (POV), de provincies Limburg, Noord-Brabant, Gelderland, Overijssel en de terrein beherende organisaties (TBO's), Natuurmonumenten, LandschappenNL en Staatsbosbeheer, hebben hier samen aan gewerkt. Bij het opstellen van de acties zijn ook nog andere organisaties betrokken.

De 24 acties die in de roadmap zijn beschreven, zijn goeddeels uitgevoerd. In dit rapport wordt geëvalueerd welke acties zijn uitgevoerd, wat de status is van de acties, hoe de samenwerking is ervaren en hoe het vervolg eruitziet. Ook worden gezamenlijk lessen geformuleerd voor het vervolg van de uitvoering en voor eventuele toekomstige samenwerking.

1.2 Werkwijze

Lysias Advies voerde de evaluatie uit aan de hand van oriënterende gesprekken en een reflectiesessie met de betrokken partijen. De oriënterende gesprekken zijn gebruikt ter voorbereiding op de reflectiesessie. Het resultaat van de reflectiesessie is een getoetst en gedragen beeld bij alle betrokkenen over de uitvoering van de roadmap, de samenwerking in de Taskforce en wat betrokkenen daarvan kunnen leren.

Fasering

1. Voorbereiding

Deze fase bestond uit het inlezen in de materie aan de hand van de beschikbare documentatie die wij van onze opdrachtgever hebben ontvangen. Ook heeft een startbijeenkomst plaatsgevonden met de opdrachtgever en zijn de oriënterende gesprekken met de taskforceleden voorbereid.

2. Oriënterende gesprekken

Door het voeren van vijf digitale oriënterende gesprekken zijn de belangrijkste gesprekspunten opgehaald voor de reflectiesessie. De gesprekken zijn gevoerd met: de provincies Limburg, Noord-Brabant, Gelderland en Overijssel, de terrein beherende organisaties (TBO), de faunabeheereenheden (FBE), de Productenorganisatie Varkenshouderij (POV) en het Ministerie van LNV. In bijlage 1 is opgenomen met welke personen een oriënterend gesprek is gevoerd.

3. Reflectiegesprek

Vervolgens vond het (fysieke) reflectiegesprek plaats dat door Lysias is voorbereid en begeleid. Aan het reflectiegesprek namen de leden van de Taskforce deel (bijlage 2 bevat een overzicht van de deelnemers). Het interactieve programma adreseerde de belangrijke punten uit de oriënterende gesprekken en zorgde voor een open gesprek over de samenwerking, wat goed is gegaan en wat beter had gekund. Vervolgens zijn de uitgevoerde actiepunten geëvalueerd. Tijdens de bijeenkomst leverden alle deelnemers hun inbreng en zijn gezamenlijke conclusies geformuleerd.

1.3 Leeswijzer

Dit rapport is als volgt opgebouwd. In [hoofdstuk 2](#) wordt de status van de acties uit de roadmap behandeld. Vervolgens worden in [hoofdstuk 3](#) de bevindingen van de evaluatie beschreven, waarbij zowel positieve ervaringen als leerpunten worden genoemd. Bij beiden worden zowel de opzet en de structuur van de samenwerking als de inhoud besproken. Tot slot richt [hoofdstuk 4](#) zich op de toekomstige inhoudelijke samenwerking en de manier waarop dit vorm moet krijgen. In de [bijlagen](#) is een deelnemerslijst te vinden van zowel de oriënterende gesprekken als de reflectiesessie. De laatste bijlage bevat de literatuurlijst.

2. Uitgevoerde acties

Gedurende de looptijd van de Roadmap zijn rapportages verschenen over de voortgang van de acties. In dit evaluatierapport beperken we ons tot een beknopte samenvatting en weergave van de stand van zaken van de acties.

Onderstaande tabel presenteert de status van de acties in de roadmap, zoals vastgelegd tijdens de reflectiesessie.

Groen; houdt in dat de actie is afgerond. Een kenmerk van veel van deze acties is, dat ze niet eindig zijn maar continue aandacht verdienen. Daarom wordt een actie ook als afgerond gezien wanneer de actie is geïmplementeerd in een lopend proces. Deze acties behoeven geen verdere toelichting.

Oranje; duidt erop dat de actie in gang is gezet, maar nog niet volledig is afgerond of geïmplementeerd in een proces. Bij deze acties is aangegeven wat nog aandacht verdient.

Rood; geeft aan dat de actie niet (voldoende) is uitgevoerd. Bij deze acties is aangegeven wat nog aandacht verdient, dan wel wat de reden is waarom deze actie niet is uitgevoerd.

Eventuele extra acties die gedurende de looptijd van de roadmap zijn toegevoegd, zijn apart inzichtelijk gemaakt aan het eind van elk thema.

Actie	Omschrijving	Status en Toelichting
1. Gehouden Varkens		
1.1	Verbetering van de bioveiligheid in de huidige houderij	Afgerond
		In het streven naar verbetering van bioveiligheid speelt de betrokkenheid van logistiek een cruciale rol. Vooral binnen de transportsector voor varkens is het essentieel om aandacht te besteden aan het reinigen en ontsmetten van vrachtwagens, ook wel bekend als R&O. Het nauwgezet uitvoeren van deze reinigings- en ontsmettingsprocedures is hierbij van belang. Om deze taken effectief te kunnen vervullen, zijn goede faciliteiten overal onmisbaar.
		Daarnaast blijft het van belang om in te zetten op communicatie en kennisverspreiding wat betreft het onderwerp bioveiligheid.
1.1a	Hygiënescan	Afgerond In de hygiënescan kunnen nog andere thema's geïntegreerd worden, zoals het PRRS-virus. Door scans

		samen te voegen, krijg je één scan die zich focust op biosecurity.
1.1b	Kosten/baten van bioveiligheid in beeld brengen	Afgerond
1.1c	Benadering varkenshouderijen met suboptimaal bioveiligheidsniveau	Afgerond
		In het streven naar verbetering van de bioveiligheid op varkenshouderijen, spelen erfbetreders ook een rol. Zij kunnen varkenshouders benaderen die een suboptimaal bioveiligheidsniveau hebben. Daarnaast kunnen de voorschriften voor goede biosecurity geïntegreerd worden in Holland Varken (keten kwaliteitssysteem). Aangezien varkenshouderijen jaarlijks worden onderworpen aan controles via Holland Varken, biedt dit een gelegenheid om de naleving van bioveiligheidsmaatregelen te beoordelen en te verbeteren.
1.2	Scholing, communicatie, voorlichting	Afgerond
1.2a	Rol erfbetreders: advisering	Afgerond
1.2b	Scholing en informatievoorziening van en aan varkenshouders/medewerkers	Afgerond
1.2c	Communicatie en informatievoorziening hobbyhouders	Afgerond
		In het streven naar verbetering van de bioveiligheid bij hobbyhouders, spelen erfbetreders ook een rol. Zij kunnen hobbyvarkenshouders benaderen die een suboptimaal bioveiligheidsniveau hebben en voorzien van informatie. Er staat nu ook een actie uit bij de Welkoop, waarbij een informatiepapier over bioveiligheid wordt vastgemaakt aan varkensvoer. Daarnaast is er continue aandacht nodig voor de naleving van de regels.
1.3	Optimalisatie database en registratie van fokkers en hobbyhouders	
		Om het aantal geregistreerde houders omhoog te krijgen is blijvende inzet nodig. Daarnaast is er continue aandacht nodig voor de naleving van de regels.

1.4	Bioveiligheid verankeren in nieuwe houderijconcepten of stalsystemen	Er zijn zorgen over de toename van het aantal varkens dat buiten wordt gehouden. Er zitten kosten aan de maatregelen die houders moeten nemen om de bioveiligheid waar te borgen. In het algemeen wordt door houders voldaan aan de wettelijke bepalingen. De adviezen van experts ten aanzien van hygiëne en diergeveiligheid worden echter niet altijd opgevolgd.
-----	--	---

Toegevoegd

	Douche award	Afgerond
	R&O award	Afgerond
	Gids goede praktijken buitenvarkens	De gids is gemaakt, maar er zit (nog) geen verplichting op het in praktijk brengen van de gids.

2. Wilde zwijnen

2.1	Risico-inventarisatie per gebied differentiatie in populatiebeheer per terrein	De risico's zijn in beeld in Nederland, maar dit blijft continue aandacht vragen. Per regio kan populatiebeheer verschillen als gevolg van regionale factoren, zoals de bestuurlijke keuzes en draagvlak voor de uitvoering.
2.2	Evaluatie bestaand instrumentarium: inzet en effectiviteit	Afgerond
2.3	Optimaliseren van de beheermethoden	Bij de start van de Roadmap was de gedachte om een aantal beheermethoden te optimaliseren: Demper Het gebruik van een geluidsdemper is in de praktijk weinig aantrekkelijk gebleken omdat deze, naast administratieve last die het met zich meebrengt, een investering van de gebruiker vraagt voor aanschaf, maar vooral ook in tijd omdat het gebruik ervan telkens weer het opnieuw inschieten van het geweer vraagt. Vangkooien Vangkooien kunnen wel effectief zijn maar liggen ook gevoelig (o.a. omdat de gevangen zwijnen daarin vervolgens moeten worden afgemaakt). Daarnaast zijn ze gevoelig voor sabotage/vernieling, zeker nadat er een premie is uitgelooft voor vinders die de locatie van een gevonden vangkooi melden.

2.3a	Bewegingsjacht	Bij de start van de Roadmap was de gedachte om een aantal beheermethoden te optimaliseren. Drijfjachten (waarbij wild wordt opgedreven richting jagers) zijn bewezen effectief en worden in het buitenland gebruikt. In Nederland is dit verboden. Om deze voor wilde zwijnen ter bestrijding AVP toch enigszins mogelijk te maken heeft de minister een lichte variant “bewegingsjacht” specifiek voor preventie AVP mogelijk gemaakt. De regeling is echter met dermate beperkingen omgeven dat deze in de praktijk als weinig effectief wordt ervaren en er nauwelijks tot geen animo is om die te benutten. Eventuele verruiming van de regeling zodat die wel effectief en aantrekkelijk wordt is een rijks verantwoordelijkheid maar tot op heden niet gedaan.
2.3b	Verbeteren en evalueren van inzet van nieuwe instrumenten	Er is verbetering nodig van de nieuwe instrumenten. Zie hiervoor de toelichting bij 2.3 en 2.3a.
2.4	Onderzoek naar aantallen wilde zwijnen	Er is onderzoek gedaan, maar bij gebrek aan data kunnen de onderzoekers geen conclusies trekken.
2.5	Operationalisering gebiedsgerichte aanpak	De operationalisering van de gebiedsgerichte aanpak vraagt meer tijd vanwege de afstemming met de partijen, de ontwikkelen of aansluiten op beleid en de uitwerking van verantwoordelijkheden en bevoegdheden van betrokken partijen.
2.6	Kennis, ervaring en opleiding jachthouders	Afgerond
		Er zijn zorgen over de aanvullende eisen die sommige terreinbeherende organisaties stellen aan de jagers. Het gaat hier bijvoorbeeld om dure, verplichte cursussen die ook jagers met jarenlange ervaring moeten volgen. Sommige jagers zijn daarom van mening dat er teveel eisen zijn, en werken daarom niet meer mee.
2.7	Mogelijke aanpassing/verduidelijking wet en regelgeving	Het van toepassing worden van de omgevingswet heeft ertoe geleid dat dit niet is uitgevoerd.
	Vuil opruimacties parkeerplaatsen	Afgerond

3. Risico's menselijk handelen

3.1	Risico's van bepaalde materialen en routes in kaart brengen	Afgerond
3.2	Controle op dubbele R&O van wagens	Afgerond
3.3	Communicatiestrategie optimaliseren	Afgerond

3.4	Risico van insleep door (internationale) reizigers	Afgerond
Toegevoegd		
	Defensie	De routes van defensie kunnen nog in kaart worden gebracht. Eveneens als de hygiënemaatregelen die zij treffen.
4. Bestrijden bij de bron		
4.1	Gestructureerd overleg met buurlanden	Met de buurlanden vindt ad hoc overleg plaats; een structureel overleg is gewenst.

3. Bevindingen

In dit hoofdstuk beschrijven we de bevindingen van de evaluatie, waarbij zowel positieve ervaringen als leerpunten worden genoemd. Bij beide worden zowel de opzet en de structuur van de samenwerking als de inhoud besproken.

3.1 Positieve ervaringen

Opzet en structuur van de samenwerking

Ondanks de complexiteit van het onderwerp, kijken de betrokken partijen over het algemeen tevreden terug op de Taskforce, op zowel de samenwerking als op wat er bereikt is. Een belangrijke factor hierin was de geboden structuur waarin de samenwerking plaatsvond met een brede vertegenwoordiging waarbij de juiste personen en organisaties werden toegewezen aan de relevante thema's. De betrokken organisaties verenigden zich ook thematisch in verscheidende overlegvormen, zoals zwijntafels, provincieoverleg en in een preventieteam. Dit resulteerde in een gevoel van eigenaarschap en awareness bij de verschillende partijen, waarbij ze zich verantwoordelijk voelden voor de acties die aan hen waren toebedeeld. Daarbij droegen de fysieke ontmoetingen bij aan een goed gesprek tussen de verschillende partijen.

Inhoudelijk

De samenwerking tussen partijen is succesvol door een gezamenlijk inhoudelijk plan, de roadmap. In het plan zijn heldere en gedetailleerde afspraken gemaakt. De roadmap stelde de Taskforce in staat om gericht te sturen op de voortgang van de acties. Deze voortgang werd vervolgens bewaakt door middel van rapportages. De opgestelde roadmap en het proces van samenwerking fungeerden niet alleen als een gids voor actie, maar ook als een bindmiddel dat de verschillende partijen bij elkaar bracht en hen motiveerde om gezamenlijk een positieve impact te blijven realiseren.

De gezamenlijke inspanning resulteerde niet alleen in concrete acties, maar diende ook als een effectieve bewustwordingscampagne over preventie van Afrikaanse varkenspest voor de betrokken partijen bij de roadmap. Daarnaast ontstond er een groeiend begrip tussen de betrokkenen naarmate de tijd vorderde. Deze wederzijdse sympathie bracht nuance en mildheid in de oorspronkelijke standpunten van de diverse partijen met betrekking tot de uitvoering van de gezamenlijke acties. Zo kregen de partijen over en weer meer oog en begrip voor de dagelijkse praktijk van betrokken partijen, de acties die worden uitgevoerd en de daarbij behorende knelpunten en overwegingen.

3.2 Leerpunten

In deze paragraaf worden de leerpunten toegelicht.

Opzet en structuur van de samenwerking

De betrokkenheid van de directie Natuur van LNV is een punt van aandacht. Met name de provincies en de faunabeheereenheden hebben aangegeven dat het natuurschap perspectief onderbelicht is gebleven. Hierdoor had

volgens deze partijen de roadmap een smallere en onevenwichtigere benadering dan gewenst is en bleef het natuuraspect onderbelicht.

Een andere factor die bijdroeg aan een onevenwichtig perspectief is dat sommige partijen gebruik maakten van een delegatie in de bijeenkomsten. Hoewel zij daar zelf mee instemden, bleek in de praktijk dat niet alle achterban het eens was met de gemaakte keuzes tijdens de bijeenkomsten. Daarnaast heeft het gebruik van delegaties door partijen invloed te hebben op het evenwicht en de discussie aan tafel.

Verder kwam gedurende het traject naar voren dat de bestuurlijke betrokkenheid van betrokken partijen onvoldoende geborgd was. Een structureel bestuurlijk overleg van betrokken partijen over de thematiek en de voortgang van de acties was bij de opstelling van de roadmap niet voorzien. Betrokken partijen hebben dit achteraf als een gemis ervaren.

Inhoudelijk

De roadmap is opgesteld langs vier thema's met activiteiten. Gedurende de uitvoering is door de betrokken partijen vooral gefocust op de acties met meetbare oplossingen. Zo is er in de doelstelling van de roadmap opgenomen dat de inzet met betrekking tot wilde zwijnen zich onder andere richt op een substantiële reductie van het aantal wilde zwijnen buiten de aangewezen leefgebieden. Volgens betrokkenen is er onevenredig veel aandacht uitgegaan naar de reductie van de aantallen wilde zwijnen. Dit in tegenstelling tot acties waar minder direct invloed op uit te oefenen is, zoals menselijk handelen. De acties die hiervoor zijn geformuleerd zijn meer randvoorwaardelijk, waarvan de mate van opvolging lastig is vast te stellen en daarmee ook het uiteindelijke effect.

Tevens concluderen partijen dat de uitvoering van een aantal acties soms traag en stroperig wordt ervaren. Als oorzaak wordt genoemd dat er bij de opstelling onvoldoende aandacht is geschonken aan de uitvoerbaarheid van de acties. De praktijk blijkt vaak weerbarstiger dan voorheen gedacht, wat leidde tot traagheid. Het kost bijvoorbeeld veel tijd voordat een zwijgentafel is opgericht en kan gaan werken aan de uitvoering. De verschillende partijen geven aan in de toekomst in een eerder stadium na te willen denken over de benodigheden om een plan te realiseren. Een duidelijk plan met acties is en blijft noodzakelijk om tot een goede uitvoering te komen.

Hoewel het plan door iedereen is onderschreven, concluderen partijen ook dat er weinig flexibiliteit is ervaren om mee te bewegen met nieuwe ontwikkelingen. Daarbij gaat het om nieuwe inzichten, mogelijk nieuwe wetgeving en de implicaties die nieuwe ontwikkelingen hebben op de gemaakte plannen. Tijdens de looptijd van de roadmap is geen tussentijdse evaluatie gehouden om de impact van verschillende ontwikkelingen te bespreken.

4. Toekomstige samenwerking

Waar richt de toekomstige inhoudelijke samenwerking zich op?

De partijen zijn gezamenlijk tot de volgende punten gekomen die ze met elkaar willen borgen in de toekomst.

1. Vervolg geven aan de actiepunten

In eerste instantie betreft het hier de rode en oranje acties, zoals geïdentificeerd in hoofdstuk 2, die nog niet (volledig) zijn gerealiseerd. Deze activiteiten kunnen niet zondermeer overgenomen worden als vervolg op de roadmap. Nieuwe inzichten en recente ontwikkelingen kunnen leiden tot de conclusie dat sommige activiteiten ondanks inspanningen niet of slechts gedeeltelijk succesvol zijn. Partijen moeten daarom, alvorens maatregelen te implementeren, kritisch afwegen welke rode en oranje actiepunten nog haalbaar en effectief zijn. De rode en oranje acties die wel om een vervolg vragen, kunnen worden uitgevoerd in een eventuele opvolging van de roadmap. Bovendien is het nodig om regelmatig na te gaan of de groene acties nog voldoende zijn geborgd in de reguliere processen. Naast het opvolgen van deze acties is benadrukt om in de opvolging ruimte in te bouwen om te kunnen anticiperen op de actualiteiten. Inventariseer in dit geval ook of hiervoor de juiste partijen aan tafel zitten.

2. Blijvende aandacht voor preventie én voor anticiperen op een uitbraak

Wereldwijd is op dit moment veel aandacht voor de ontwikkeling van een vaccin. Tot op heden nog zonder succes. Desalniettemin vinden de betrokkenen het belangrijk om de ontwikkelingen te volgen met betrekking tot het Europese beleid betreffende AVP en vaccinaties. Zodra varkenspest zich in toenemende mate verspreidt onder wilde zwijnen in meer Europese lidstaten, zal dat mogelijk invloed hebben op het Europees beleid ten aanzien van AVP. Daarin zijn verschillende scenario's mogelijk van acceptatie van meer besmettingen in de EU en inzet op beheersing van uitbraken tot totale uitroeiing van de ziekte. Voor Nederland is het noodzaak om proactief in te spelen op deze (maatschappelijke) ontwikkelingen. Dit zal een eventueel vervolg op de roadmap veerkrachtig maken en de partijen in staat te stellen om actief te reageren op de laatste ontwikkelingen betreft AVP.

Partijen benadrukken dat het belangrijk blijft om aandacht te besteden aan preventie van AVP. Een ander punt dat relevant is voor de toekomst is de mate waarin de eventuele opvolging van de roadmap zich naast preventie ook moet richten op daadwerkelijke uitbraak van AVP. Dit vraagt een bewuste afweging of en in hoeverre dit een taak is voor de Taskforce of voor andere gremia die zich met dit onderwerp bezighouden.

Hoe krijgt de toekomstige samenwerking vorm?

1. Concreet plan met activiteiten

Alle partijen willen samen doorgaan en weer werken met een concreet plan met activiteiten, welke SMART zijn geformuleerd. Bij de opstelling van dit plan wordt meer tijd besteed aan de haalbaarheid van de acties en wat

partijen nodig hebben om dit uit te voeren. Een uitdrukkelijke wens is dat de directie Natuur van LNV zowel bij het maken van het plan als bij de uitvoering actief betrokken is.

2. Bestuurlijke betrokkenheid vergroten

De bestuurlijke betrokkenheid van alle betrokken partijen op het onderwerp Afrikaanse varkenspest behoeft meer aandacht. Bestuurlijke draagkracht fungeert als een krachtig middel om de aandacht vast te houden van alle benodigde partijen om AVP te voorkomen.

3. Jaarlijkse AVP-terugkomdag

Partijen willen een jaarlijkse 'AVP terugkomdag', op zowel bestuurlijk als ambtelijk niveau organiseren, inclusief veldwerkbezoeken. Deze dag biedt de gelegenheid om de stand van zaken en de voortgang te bespreken en elkaar te ontmoeten. Hierbij is het ook belangrijk om de aandacht te vestigen op de veldwerkbezoeken, aangezien dit direct zicht geeft op de realiteit van de uitdagingen waarmee de varkenssector en de provincies en de faunabeheereenheden te maken hebben.

4. Gebiedsgerichte aanpak

Partijen wensen meer regionaal te gaan werken. De aanpak kan zo worden ingericht aan de specifieke behoeften en uitdagingen van elke regio. Overweeg daarbij om lokale mensen te betrekken die het gebied goed kennen en de behoeften van de regio kennen.

Wat vraagt dit van de betrokken partijen?

1. Vertrouwen in elkaar

Een belangrijk punt dat door alle partijen is genoemd, om vertrouwen te hebben in elkaar als partner in deze Taskforce. De betrokkenheid en awareness bij partijen is groot. Daarbij kan voortgebouwd worden op de samenwerking die gedurende de afgelopen jaren is verstevigd. De aanwezige personen tijdens de evaluatie tonen een grote betrokkenheid en erkennen het belang van samenwerking en wederzijds vertrouwen, zelfs wanneer er verschillende standpunten worden ingenomen.

Voor de toekomst is het belangrijk om samen te beslissen hoe hiermee wordt om gegaan, zodat de focus op de inhoud blijft en voortgang plaatsvindt.

2. Deel met elkaar het eerlijke verhaal

Vertrouwen gaat niet vanzelf; partijen geven aan dat het eerlijke verhaal vertellen over wat er speelt in de organisatie of sector daarbij helpend is. Kwetsbaar durven zijn en knelpunten durven delen is hierbij belangrijk. Een 'veilige setting' is hiervoor nodig. Ondersteunend hierbij is om consistente betrokkenheid van dezelfde mensen te bevorderen. Dit draagt bij aan het versterken van het onderlinge vertrouwen, omdat een vertrouwde groep de mogelijkheid biedt om gezamenlijk uitdagingen aan te pakken en oplossingen te vinden.

3. Luisteren en vragen stellen

Een ander belangrijk element om het vertrouwen te versterken, is het actief naar elkaar luisteren. Waarbij men ervan uitgaat dat de feiten die worden gedeeld door de partijen juist zijn. Daarbij is het belangrijk dat kritische vragen aan elkaar worden gesteld.

Uiteindelijk heeft het vertrouwen dat binnen het samenwerkingsverband uitgestraald wordt, een directe invloed op het vertrouwen dat de maatschappij in de betrokken partijen stelt. Het bevordert niet alleen effectieve samenwerking, maar versterkt ook het vertrouwen en de geloofwaardigheid van het beleid in de ogen van de samenleving.

Opvallend is dat partijen ambitieus zijn en nog niet helemaal tevreden zijn over de behaalde resultaten. Het is belangrijk daarbij te beseffen dat dit complexe onderwerp nooit afgerond zal zijn. Er is effectieve inzet gepleegd op verschillende domeinen om Afrikaanse varkenspest te voorkomen. Bijkomend effect is een betere samenwerking, onderling begrip en bereidheid tot samen investeren van betrokkenen.

Tot slot

Het evaluatieproces dat is doorlopen draagt op zichzelf ook bij aan de samenwerking en de onderlinge verhoudingen. Het feit dat de tijd wordt genomen om met alle betrokkenen samen terug te kijken en vooruit te kijken, is van grote meerwaarde. Dat spraken deelnemers ook uit en vormt daarmee de basis waarop de samenwerking vervolg kan worden gegeven.

Bijlagen

Bijlage 1: Deelnemers oriënterende gesprekken

Naam	Organisatie
Fleur Bartels	Productenorganisatie Varkenshouderij
Linda Verriet	Productenorganisatie Varkenshouderij
Annelies Schoenmakers	Provincie Noord-Brabant
Arno Teunissen	Provincie Noord-Brabant
Milou Mouchart	Provincie Limburg
Fred Bongers	Provincie Limburg
Teun Achterkamp	Provincie Gelderland
Ben van Dinther	Provincie Overijssel
Hilde van Lankveld	Faunabeheereenheid Noord-Brabant
Erik Koffeman	Faunabeheereenheid Gelderland
Alfred Melissen	Faunabeheereenheid Limburg
Wout Neutel	Terreinbeherende organisatie Staatsbosbeheer
Niels Gilissen	Terreinbeherende organisatie Natuurmonumenten
Hank Bartelink	Terreinbeherende organisatie LandschappenNL
Ernestine Meijer	Ministerie van LNV
Gertine van Ingen-ten Brinke	Ministerie van LNV
Wim Pelgrim	Ministerie van LNV
Annemarie Bouma	Ministerie van LNV
Martijn Stijntjes	Ministerie van LNV

Bijlage 2: Deelnemers reflectiesessie

Naam	Organisatie
Fleur Bartels	Productenorganisatie Varkenshouderij
Linda Verriet	Productenorganisatie Varkenshouderij
Martijn Stijntjes	Ministerie van LNV
Wim Pelgrim	Ministerie van LNV
Annemarie Bouma	Ministerie van LNV
Gertine van Ingen-ten Brinke	Ministerie van LNV
Erik Koffeman	Faunabeheereenheid Gelderland
Hilde van Lankveld	Faunabeheereenheid Noord-Brabant
Alfred Melissen	Faunabeheereenheid Limburg
Niels Gilissen	Terreinbeherende organisatie Natuurmonumenten
Fred Bongers	Provincie Limburg
Arno Teunissen	Provincie Noord-Brabant

Bijlage 3: Literatuurlijst

Roadmap AVP Rapportage uitvoering juni 2020-juni 2022

Kamerbrief met update Afrikaanse varkenspest (AVP) en Diergezondheidsverordening (AHR). 11-10-2022

Thema 1: Varkenshouderij

Update Roadmap AVP – Thema 1: Varkenshouderij. 27-11-2022

Tussenrapportage Roadmap AVP – Thema 1: Varkenshouderij. 16-3-2022

Tussenrapportage Roadmap AVP – Thema 1: Varkenshouderij. 8-11-2021

Tussenrapportage Roadmap AVP – Thema 1: Varkenshouderij. 19-5-2021

Tussenrapportage Roadmap AVP – Thema 1: Varkenshouderij. 1-2-2021

Voortgangsrapportage Roadmap AVP – Thema 1: Varkenshouderij. 23-10-2020

Thema 2: Wilde Zwijnen

Tussenrapportage Roadmap AVP – Thema 2: Wilde Zwijnen. 18-11-2022

Tussenrapportage Roadmap AVP – Thema 2: Wilde Zwijnen. 24-3-2022

Tussenrapportage Roadmap AVP – Thema 2: Wilde Zwijnen. 10-11-2021

Tussenrapportage Roadmap AVP – Thema 2: Wilde Zwijnen. 21-5-2021

Tussenrapportage Roadmap AVP – Thema 2: Wilde Zwijnen. 26-1-2021

Uitwerking en voortgang Roadmap AVP – Thema 2: Wilde Zwijnen. 26-10-2020

Thema 3: Menselijk Handelen

Tussenrapportage Roadmap AVP – Thema 3: Menselijk Handelen. 18-03-2022

Tussenrapportage Roadmap AVP – Thema 3: Menselijk Handelen. 18-11-2022

Tussenrapportage Roadmap AVP – Thema 3: Menselijk Handelen. 10-11-2021

Tussenrapportage Roadmap AVP – Thema 3: Menselijk Handelen. 25-05-2021

Tussenrapportage Roadmap AVP – Thema 3: Menselijk Handelen. 18-01-2021

Tussenrapportage Roadmap AVP – Thema 3: Menselijk Handelen. 29-10-2020

Thema 4: Bestrijden aan de bron

Tussenrapportage Roadmap AVP – Thema 4: Bestrijden aan de bron. 28-05-2021

Tussenrapportage Roadmap AVP – Thema 4: Bestrijden aan de bron. 26-01-2021

Tussenrapportage Roadmap AVP – Thema 4: Bestrijden aan de bron. 24-10-2020